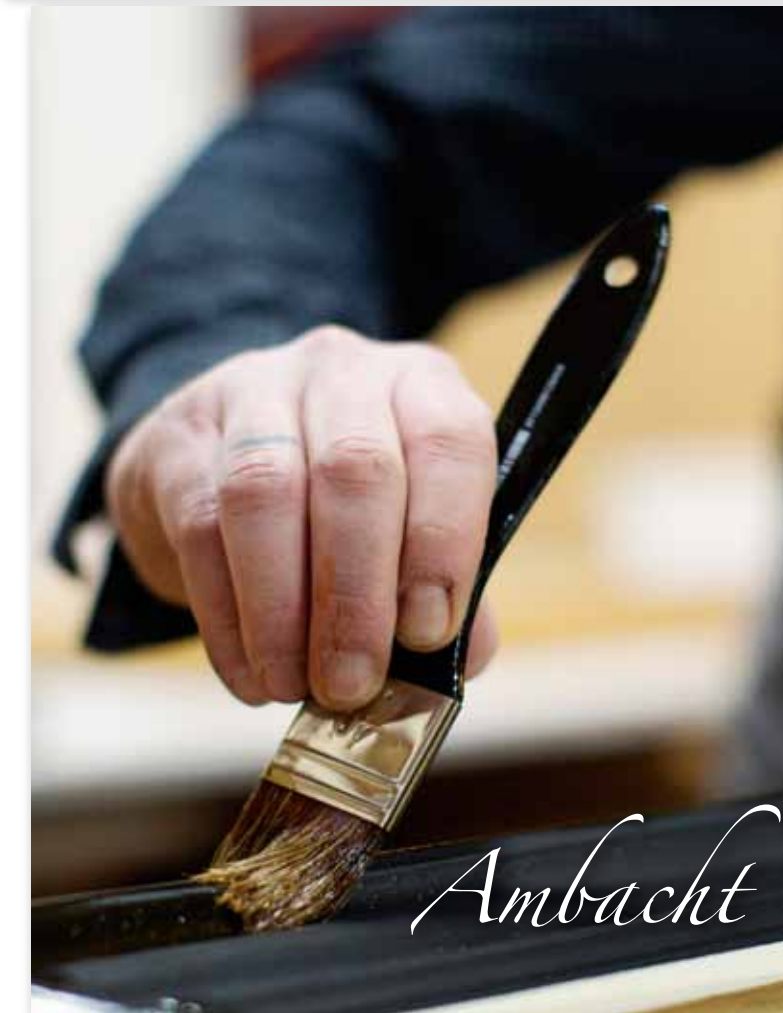

Lijstenmaker

Sander van Boekel

Hij was kok en restaureerde in zijn vrije tijd meubels en boten. Uit nieuwsgierigheid ging hij twaalf jaar geleden langs bij Boselie, de gerenommeerde lijstenmaker en restaurator in Den Bosch. Ze zochten daar iemand, had hij gehoord. Nu runt Sander van Boekel zelf de zaak van zijn voorganger en leermeester. Met succes. En met creativiteit, liefde en plezier. Een portret van een bijzondere vakman.

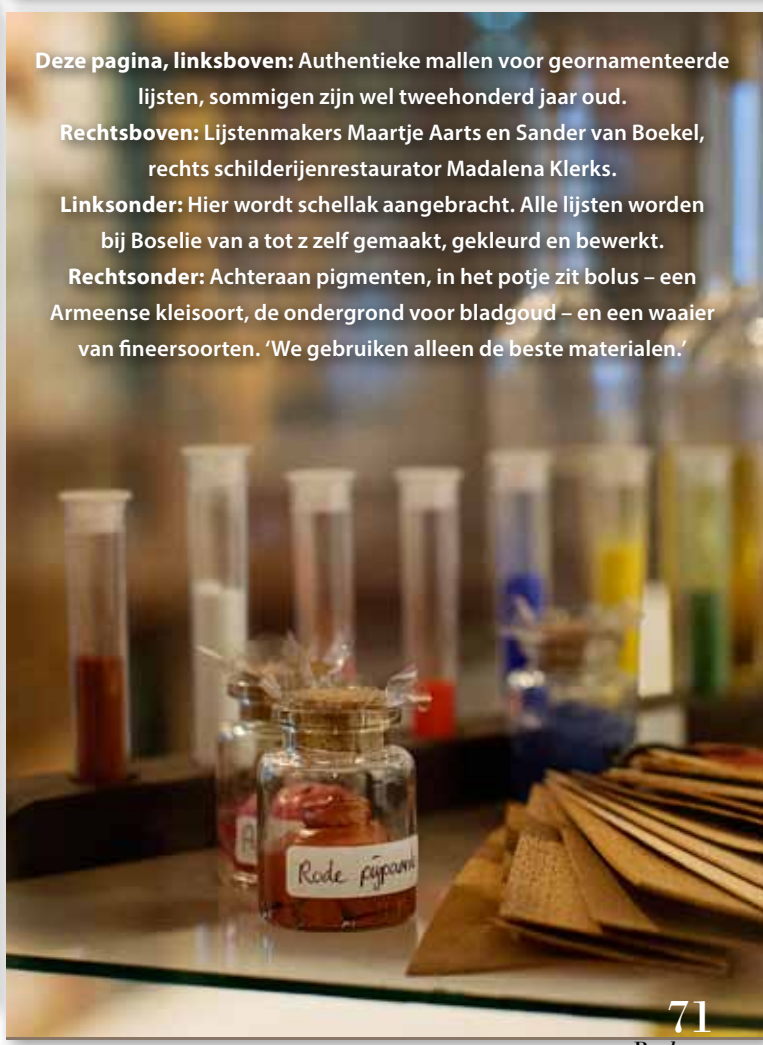
Ambacht

Tekst: Manon Wigny. Fotografie: Isabel Erkemeij/Soulmates Images.

Boselie Van Boekel in Den Bosch

Deze pagina, linksboven: Authentieke mallen voor geornamenteerde lijsten, sommigen zijn wel tweehonderd jaar oud.
Rechtsboven: Lijstenmakers Maartje Aarts en Sander van Boekel, rechts schilderijenrestaurator Madalena Klerks.
Linksonder: Hier wordt schellak aangebracht. Alle lijsten worden bij Boselie van a tot z zelf gemaakt, gekleurd en bewerkt.
Rechtsonder: Achteraan pigmenten, in het potje zit bolus – een Armeense kleisoort, de ondergrond voor bladgoud – en een waaier van finersorten. 'We gebruiken alleen de beste materialen.'

‘Zo’n lijst wordt of blijft een dierbaar erfstuk, is mooi, en ook duurzaam. Ik geef levenslange garantie’

e

r zijn er op dit niveau maar een paar in Nederland. En de meesten leerden het beroep van vader op zoon of dochter. Sander van Boekel (39) – jongensachtig, open blik, in T-shirt – is een uitzondering. ‘Boselie zocht iemand, had ik gehoord. Ik kende de etalage, waarin een dwarsdoorsnede van een lijst me altijd al fascineerde. Uit nieuwsgierigheid ging ik naar binnen. Zo is het begonnen. Ik had de MTS gedaan, een koksopleiding én een houtbewerkingsopleiding. Ik werkte als kok, maar mijn hart lag bij het restaureren van meubels en boten, wat ik in mijn vrije tijd deed. Het maken en restaureren van schilderijlijsten leek daar niet ver vanaf te staan. Ik was bovendien geïnteresseerd in kunst. En er stroomt ondernemersbloed door mijn aderen. Vier generaties vóór mij waren kolenhandelaar in Den Bosch. Inmiddels denk ik dat ik van mijn koksopleiding minstens evenveel plezier heb in dit vak. Het is verrassend veelzijdig.’

Linksboven: De toonkamer vormt een staalkaart van alle mogelijkheden in vorm, houtsoort, decoratie en afwerking van de lijst. ‘Er zijn zoveel stijlen, materialen en kleuren; de mogelijkheden zijn bijna onbeperkt. Hier help ik klanten een keuze te maken. Dat lukt altijd.’ **Linksonder:** In de grote vitrine oude mallen en een kleine bibliotheek aan boeken over het ambacht van de lijstmaker, sommigen heel oud. ‘Hier put ik nog steeds uit. Het vak is eigenlijk nauwelijks veranderd in vierhonderd jaar tijd.’ **Rechtsboven:** Madalena verwijdert de oude vergeelde vernislaag van een schilderij van Jan Kersten. **Rechtsonder:** Maartje maakt ornamenten met behulp van een siliconen afdruk van een authentieke mal.

Handwerk

‘Het vraagt tijd, precisie, geduld, studie. Het is h ndwerk. Je moet het met liefde doen’

Liefde & geduld

Lijstenmaker & schilderijenrestaurator

De showroom is stijlvol ingericht, sfeervol verlicht. Het naastgelegen atelier, badend in daglicht, is een inspirerende mix van tafels vol lijsten en kasten met potjes, pannen, zakken, pakken, flessen, spatels, en kwasten. De houtbewerkingsruimte – geavanceerd en geurig – staat vol mooie houtsoorten en fineren. In het atelier restaureert Madalena Klerks (50) schilderijen. Sander: ‘Ik ben geen schilderijenrestaurator, dat is echt een vak apart, dus daarvoor ben ik op zoek gegaan naar een collega. Madalena is van oorsprong Portugese en heel ervaren. We vormen een goed team.’ Op een tafelezel staat een schilderij van een historisch Marokkaans stadstafeel. De bezoeker kan goed het verschil zien; de linkerkant is schoongemaakt. ‘Je staat versteld wat er tevoorschijn komt als je een schilderij goed schoon laat maken. Ik nodig klanten altijd uit om tussentijds even te komen kijken. Zo krijg je een idee van wat er gebeurt met je kostbare bezit. Mensen vinden het leuk, ik vind het

Linksboven: De toonkamer. ‘Omdat het zo’n klein vakgebied is – in Nederland zijn er een stuk of twintig professionals – moet je jezelf verdiepen in technieken. Met kennis van honderden jaren geleden, uit boeken en overlevering, borduur je voort met eigen kennis en ervaring.’ Linksonder: Vóór de restauratie begint, eerst gedegen onderzoek. Hier een lijst uit ca 1900. Boven links: Het proces van schoonmaken is spannend en verrassend. ‘Tussendoor komen kijken, mag altijd.’ Boven rechts: Maartje zeeft de basis voor ornamenten: beenderlijm, olie en hars. Naar eigen recept. ‘Het is eigenlijk net koken. Het luistert allemaal heel nauw.’

Mooie materialen

leuk om te laten zien en ik denk dat het goed is voor mijn handel: openheid van zaken. Zo gaan mensen begrijpen dat het  cht een vak is, dat er niet voor niets een prijskaartje aan hangt. Want, ik kan ervan leven, maar je wordt echt geen miljonair van dit vak. Het vraagt tijd, precisie, geduld, studie. Het is h ndwerk. Je moet het met liefde doen, het is een soort verslaving.’ Hij maakt met gemak weken van zestig uur of meer.

Levenslange garantie

‘Ik werk met de mooiste materialen; fijne houtsoorten, bladgoud en bladzilver. Ik maak ambachtelijke houtverbindingen, steek ornamenten uit in hout, schuur en polijst, kopieer en kneed met zorg ornamenten, leg lijsten in met fineer of leer, geef ze een patine – dat is een ‘huid’ of ondergrond in authentieke verftechnieken. Zo’n lijst wordt of blijft een dierbaar erfstuk, is duurzaam – ik geef levenslange garantie – en is vooral ook m  i. Daarom vind ik het contact met klanten zo’n leuk aspect van mijn werk. Er is altijd een verhaal. Ik begrijp dat mensen zo’n stuk koesteren, verantwoord willen laten herstellen, dat ze een schilderij, een prent of een foto op een zo mooi mogelijke manier willen inlijsten. Dat verdient een kunstwerk ook.’

Vak zonder haast

De reikwijdte van zijn beroep is groot. Hij restaureerde samen met Madalena het plafond van de grote zaal van het Zwanenbroedershuis in Den Bosch. Hij werkt nu aan een levensechte hamburger van hout in opdracht van een kunstenaar. Hij steekt ook familiewapens in hout en wie iets wil laten vergulden kan ook bij hem terecht.’ Met een lach: ‘Maar ik maak geen gipsen plafondorna-

Deze foto: Witgoud in bladvorm aanbrengen. 'De houder voor de goudoplegger van eekhoornhaar heb ik zelf gemaakt; het handvat is ingelegd met schildpad. Je kunt zo'n gereedschap niet kopen, maar het is ook liefhebberij om het zelf te doen.'
Rechts: De wand in de werkplaats vól potjes en pannetjes.

Stijl-zuiver

menten voor nieuwbouw.' Klanten komen van heinde en verre. Er gingen werken van Cees van Dongen, Jan Sluijters, George Hendrik Breitner en Mesdag door zijn handen. Het Noordbrabants Museum laat de lijst om het schilderij 'de Collse watermolen' van Van Gogh door Sander restaureren. Is het de originele lijst? 'Nee, weinig mensen staan erbij stil, maar lang niet alle lijsten zijn authentiek in een museum. Een gemiddelde lijst gaat zo'n tachtig tot honderd jaar mee, daarna begint het verval. Vaak is dan nog wel restauratie mogelijk, maar dit geldt niet voor alle soorten lijsten. Ik herstel en vervang ornamenten met duurzame materialen en technieken. Zo gaan ze veel langer mee, zijn beter bestand tegen het krimpen en uitzetten van het hout. Alles draait om de kwaliteit van de materialen. Want daar doe ik geen concessies aan. Het moet goed zijn wat ik doe. En in zijn geheel kloppen.' Wie een gifgroene lijst wil om een 17de eeuwse schilderij is aan het verkeerde adres. 'Daar ben ik duidelijk in: wat ik doe, moet stijl-zuiver zijn. Wil je toch zo'n lijst, dan zijn er genoeg reguliere lijstenmakers waar je terecht kunt, even goede vrienden, maar ik doe het niet.' Het gebeurt eigenlijk nooit. 'Nee.' Scheve grijns. 'Ik praat mensen wel naar een passende lijst. Dan zien ze zelf ook dat dat het beste werkt. Soms is dat even wennen, maar daar neem ik de tijd voor. Dit is een vak zónder haast. Ik heb nog nooit klachten gehad achteraf. Adviseren hoort ook bij mijn werk.' En als het om een modern werk gaat? 'Als je iets unieks, creatiefs of moois wilt, met de hand gemaakt: er

kan heel veel. Het is niet goedkoop, maar ook niet per se onbetaalbaar. Je moet het natuurlijk maar hebben, ervoor over hebben. Sommige mensen sparen ervoor.'

Trots

Geen haast, natuurlijke materialen, duurzaamheid... 'Ja, mijn ambacht gaat dwars in tegen de waan van alledag. Sommige mensen kijken me glazig aan als ik zeg dat de levertijd acht weken is. Die wilden het te restaureren werk volgende week weer op komen halen. Weer anderen komen juist om die reden bij mij, vanwege het duurzame, de mooie materialen, het ambachtelijke dat nu eenmaal tijd vraagt. Ik ben heel veel met mijn vak bezig. Er valt voortdurend bij te leren; ik bedenk eigen technieken en recepten. Laat mij maar lekker prutsen.' Trots? Hij denkt even na. 'Er waren best wat hobbels. Neem de verhuizing naar de Parklaan. Maar ik heb het toch maar mooi gered, op dit niveau. Ja, daar ben ik wel trots op.' *Bb*

HET ADRES

Boselie Van Boekel, Lijstenmakers & Restaurators,
Parklaan 22F, 5211 JJ 's-Hertogenbosch, 073-6139469,
www.boselie.com

'Geen haast, natuurlijke materialen, duurzaamheid. Mijn ambacht gaat dwars in tegen de waan van alledag'

De favoriete adressen
van Sander

WANDELEN

Het Bossche Broek
'Het is een unieke plek. Waar vind je dat nou, pal tegen de binnenstad aan, min of meer tegenover de zaak, zo'n natuurgebied? Het is er het hele jaar door mooi om te wandelen. Ik kom er graag.'
Het Bossche Broek, Sterrebosweg 1, 5216 PH Den Bosch,
www.bezoekdenbosch.nl

FILM EN THEATER

Verkadefabriek
'Ik heb er weinig tijd voor, maar heel af en toe lukt het om hier een film of voorstelling te bezoeken. Het pand is mooi en de sfeer is leuk, neigend naar

ouderwets alternatief. Dat kleinschalige, in plaats van groots en massaal, daar houd ik wel van.'
Verkadefabriek, Boschdijkstraat 45, 5211 VD Den Bosch,
073-6818160, www.verkadefabriek.nl

WORSTENBROODJE

Meneer de Bakker
'Ik ben groot fan van het worstenbroodje. En dat haal ik bij Meneer de Bakker. Ik koop bij kleine ondernemers. Voor de kwaliteit, het duurzame, het advies en het persoonlijke.'
Meneer de Bakker, Achter Het Verguld Harnas 6, 5211 HL Den Bosch, 073-6896736, www.meneerdebakker.nl

INSPIRATIE Het Noordbrabants Museum

'Ik kom er 'n keer of twee per jaar. Ik word er rustig van, kijken naar kunst. Wat was ik onder de indruk van het werk van Shiota, met talloze rode draden. Ik ben van de techniek, hè. Ik vond die constructie heel ingenieus. Inspirerend.'
Het Noordbrabants Museum,
Verwersstraat 41, 5211 HS Den Bosch, 073-6877877, www.hetnoordbrabantsmuseum.nl

Leuk! Persoonlijke tips in de buurt

MOUNTAINBIKEN Loonse en Drunense Duinen

'Ik ken het parcours al twintig jaar, maar het blijft het leukste in de buurt. Ik ga alleen, muziek erbij – jazz, ska, punk, Bruce Springsteen, net hoe mijn kop staat – en dan af en toe een ree weg zien schieten onderweg. Geweldig.'
Vertrekpunt MTB-route 16 km: De Rustende Jager,
Oude Bosschebaan 11, 5074 RC Biezenmortel,
www.natuurmonumenten.nl

BIERTJE

Café De Palm
'Een lekkere kroeg om met een vriend aan de bar een biertje te drinken, La Chouffe bijvoorbeeld. De muziek staat niet te hard, de sfeer is aangenaam bruin.'
Café De Palm, Hinthamerstraat 82 in Den Bosch,
5211 MS Den Bosch, 073-8518663, www.cafedepalm.nl

WINKEL Orangerie Bloemwerken

'Ik haal er wel eens iets voor mijn lief Trudy. Dat je met bloemen zoveel leuke dingen kunt doen, ik verbaas me er iedere keer weer over. Eigenaar Joost is een heel geschikte kerel, dus ik kom er ook wel eens voor een bak koffie.'
Orangerie Bloemwerken, Vughterstraat 197, 5211 GC Den Bosch,
073-6128846, www.orangeriebloemwerken.nl

